

Poštnina plačana v gotovini

KRES

LIST SLOVENSKIH FANTOV

IV
1933
6

KRES

FANTOVSKI LIST

Izdaja in tiska Misijonska tiskarna Groblje-Domžale. Za tiskarno in uredništvo odgovarja Josip Godina, Groblje. Urejuje prof. France Capuder, Ljubljana, Slomškova 7. II. — Uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7 a/I. — Letna naročnina: za posamezne naročnike Din 20 za skupne naročnike po odsekih Din 18. Račun poštne hranilnice: Ljubljana 15.521.

Telefon: Ljubljana 28-58.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: prof. France Capuder, Ljubljana, Slomškova ul. 7-II.

Spored jubilejnih slavnosti v Ljubljani

Proslava 1900 letnice smrti in vstajenja Jezusa Kristusa. — Biserna maša nadškofa dr. Ant. Bonav. Jegliča. (Glej str. 102!)

29. julija:

- 1) Nadškofov prihod v Ljubljano, slovesen sprejem pred stolnico $\frac{3}{4}$ na 7.
- 2) Pozdrav nadškofu v veliki dvorani hotela Union:
 - a) 8.30 Koncert ljubljanskega okrožja Pevske zveze.
 - b) 9.00 Slavnostni govor dr. Miha Krek: Pozdrav nadškofu dr. Jegliču, očetu slovenskega naroda.
 - c) Poklonitev Katoliške akcije nadškofu.
 - d) Drugi del koncerta Pevske zveze.

30. julija, dopoldne:

- 1) 10.00 Biserna maša nadškofa dr. Jegliča na Stadionu.
- 2) Cerkevni govor škofa dr. G. Rožmana.
- 3) 11.30 Povsod Boga, pojejo vsi navzoči s spremljevanjem šestih župnijskih godb.
11.45 Tekma župnijskih godb.

Popoldne:

- 1) 15.00 Cerkevni koncert Pevske zveze v proslavo 1900 letnice Kristusove smrti.
- 2) Pete litanije.
- 3) Posvetitev slovenskega naroda Kristusu Kralju
- 4) Blagoslov z Najsvetejšim.

31. julija.

- 1) Romanje vernikov mariborske škofije na Brezje.
- 2) Romanje vernikov ljubljanske škofije na sv. Višarje.

† Prelat Andrej Kalan

* 2. XII. 1858. † 3. VI. 1933

Med utemeljitelji slov. katoliškega prepورا se bo vedno imenovalo ime Andreja Kalana. Deset let je bil glavni urednik »Slovenca«, ustanovil in urejeval je »Domoljuba«, Deloval je tudi v težkih časih najhujših strankarskih bojev v politiki. V organizaciji je največja njegova zasluga Katoliško tiskovno društvo. Leta 1907. je začel kot predsednik K T D zidati novo tiskarno in jo dovršil l. 1908. Ta impozantna zgradba, ki ji ni primere v državi, bo vedno živa priča Kalanove podjetnosti.

Najbolj odločilno pa je Kalan posegel v politično življenje v usodepolnem l. 1917, v času najhujših bojev okoli majniške deklaracije. Tedaj se je zgodilo, da je načelnik S L S dr. I. Šušteršič razpustil stranko in ustanovil novo, ki naj bi mu slepo sledila. Toda A. Kalan je stopil na plan in zbral okoli sebe vse načelom zveste pristaše in obnovil S L S. Količnega pomena je bilo za Slovence, bo pač mogoče končno presoditi še le v bodočnosti.

A. Kalan je bil velik mladinoľjub. Najbolj so to poznali mnogoštevilni gojenci Marijanišča. Kolikokrat je prišel k prelatu skrben kmečki oče, prišla kmetska mati in ga vprašala o napredku in vedenju sina, o njegovi nadarjenosti in pridnosti. Izkušeni mož je poznal do največjih globin in skrivnih duševnih kotičkov svoje gojence, zlasti srednješolce. Vedno je znal dati pravi odgovor in vedel staršem svetovati. Tam na Marijaniškem vrtu, kamor so hodili po svete

najrazličnejši ljudje, pred čebelnjakom, pri čebelah, vzoru marljivosti, so se vršili najresnejši pogovori. Tam je dajal nasvete gospod prelat tudi voditeljem naše fantovske organizacije. Neverjetno mehkega srca je bil ta mož tolikih izkušenj. Odšel je od nas naš očetovski svetovalec. Prepričani smo, da bo pri Očetu molil in prosil za ljubljeno slovensko mladino, da ostane zvesta Kristusu Kralju.

Katoliški jubilej v Ljubljani

Dne 29. in 30. julija letos bomo katoliški Slovenci skupno čim dostojnejše proslavili 1900 letnico smrti in vstajenja Zveličarja Jezusa Kristusa.

Veličastneje, pomembneje in lepše ne bi mogli počastiti Slovenci obletnice odrešenja kot ob priliki biserne maše staroste slovenskih cerkvenih knezov nadškofa dr. Antona Bonaventura Jegliča.

V ta dvojni namen hočemo prirediti sledeče slovesnosti:

Dne 29. julija slovesno sprejmemo vladiko dr. A. B. Jegliča, ko se pripelje iz Gornjega grada v Ljubljano.

Zvečer ob 8 uri isti dan v Unionu slavnostni koncert in poklonitev katoliških organizacij svojemu ustanovitelju nadškofu dr. A. B. Jegliču.

V nedeljo dne 30. julija dopoldne biserna maša nadškofa dr. A. B. Jegliča na Stadionu v Ljubljani. Pri sv. maši ljudsko petje, katerega organizira Pevska zveza v Ljubljani. Slavnostni cerkveni govor bo govoril ljubljanski škof dr. Gregor Rožman. Po slovesni službi božji revija župnijskih godb, ki nastopijo posamezno in v skupinah. Popoldne istega dne slavnostni koncert Pevske zveze na Stadionu, pri katerem bo sodelovalo več tisoč pevcev in pevk.

V ponedeljek dne 31. julija prirede udeleženci v več skupinah romanja na naša božja pota tako na Brezje, kakor tudi na sv. Višarje.

Prosimo in pozivamo, da v vseh župnijah pričnete takoj s pripravami za udeležbo in organizacijo proslave. Prijave sprejema in daje tozadevna pojasnila tajništvo Pripravljalnega odbora, Miklošičeva c. 7. v Ljubljani, v prostorih Ljudske knjižnice. Važnejša splošna navodila bo Pripravljalni odbor objavljajl v katoliškem časopisju. Vse katoliške liste prosimo, da ponatisnejo ta oglas.

Škofijski odbor Katoliške akcije v Ljubljani in Mariboru.

Skala

Skalo je postavil Kristus na zemljo, ko je dal svoji Cerkvi za temelj trdno skalo — Petra: »In peklenska vrata je ne bodo premagala.«

Zanesljiva je Gospodova beseda. Priča so nam stoletja, tisočletja.

Svet se je že mnogokrat stresal v tečajih, zgubljal je temelje, razpadal — le Skala stoji trdnó in varno v teku vekov.

Okoli nje so divjali viharji, nevihte, peklò je pognalo vse svoje sile v boj, da jo razruši ... Vekóvi so pretekli, nevihte so se zdvijale, Skala je ostala.

Zanesljiva je Gospodova beseda.

Zakaj mi, maloverni, često zdvajamo nad njo? Zakaj nas je strah jutrišnjega dne, ko jih je preteklo že tisoče groznih in strahotnih za Cerkev Gospodovo? In Cerkev še stoji!

Niso uničile Cerkve velika preganjanja prvih stoletij. Ni je uničil islam, ni je uničila duhovna revolucija luteranstva. Kljub Henriku VIII. še stoji. Absolutizem prosvetljenih vladarjev je obnemogel, véliki francoski prevrat je ni premaknil. Napoleon, Garibaldi, Bismarek in tisoči drugih sovražnikov Cerkve so umrli — Cerkev še stoji! Niso uničili Cerkve njeni sodobni preganjalci. Vsi ti bodo davno pozabljeni, ko bo Cerkev še stala.

Davno se je zrušila v prah velika rimska država, obnemogle so svetovne velesile, padle so vlade, ki so preganjale Cerkev božjo, pomrli so vladarji, ki so stregli Cerkvi po življenju. Ko ne bo več sledu o državah, ki so preganjale krščanstvo, bo Cerkev še stala.

Vsa zgodovina nam torej potrjuje Gospodovo besedo. Skala stoji, je stala, bo stala do dopolnitve časov, ko bo Kristus sodil svet po njegovih delih.

Kaj se torej bojimo, maloverni?

Velike glavé so se dvigale proti Cerkvi božji, narodi so hrumeli proti njej — same peklenške moči so jo napadale. Toda vse napade je zdržala — trdna Skala.

Ne bojmo se torej, če se pritlikavci vzdigujejo in kujejo načrte, kako bi Cerkev uničili. Drugačni so si razbili glavé — kaj so ti pritlikavci proti njim! Čas bo pretekel in zgodovina bo vedela komaj njih žalostni konec. Zakaj konec preganjavcev Cerkve je žalosten.

Veselo glejmo v prihodnost! Preganjanje je za Cerkev kakor ogenj za zlato. Tu se izčisti zrnje od plev, Cerkev zaživi

novo, junaško, véliko življenje. Duh božji prešine vernike, ki so vztrajali. Resnično: ječe, verige, pregnanstvo, krogle, vislice, meč in ogenj, bombe in dinamit so za spoznavavce Kristusove dokazi velike vere, božje moči, junaške ljubezni.

Dvignimo torej glavé — zakaj Skale ne bodo premagale moči zemlje in peklá.

Bog je z nami in svojo Cerkvijo — kdo bi se bal!

Stari in mladi

Pod gornjim naslovom je prinesel »Slovenec« dne 18. junija 1933 sledeči sestavek:

Začudeno strmimo sodobniki na veliko brezdno, ki se je naenkrat odprlo med dvema človeškima rodovoma. Vajeni sicer vseh možnih nasprotij in front, doživljamo zdaj največjo dramo sodobnega človeštva: nasprotstvo med starejšim in mlajšim človeškim rodom. Velja sicer pravilo, da je masikdo, ki se je rodil šele po l. 1914 in ki je prepričan, da se je svet začel šele po svetovni vojni, vendar pa ni mogoče zanikati, kako strnjeno in zase žive stari in kako strnjeno in tudi sami zase skušajo živeti majši. Zadnja dva, tri leta je človeštvo celo doživelo dogodke, ki jih ni mogoče drugače označiti, kakor tragičen spopad med starimi in mlajšimi. Isto, kar doživljamo mi, je človeštvo doživelo že večkrat v zgodovini, vendar se zdi, da v manjšem obsegu, ker so bili tudi vzroki manjši, kakor pa za sedanje globoko in na videz skoraj nepremostljivo nasprotje. Vzrok, ali boljše rečeno, povod je isti, kakor za vse sedanje krize in za vse sedanje težave: svetovna vojna.

Mir, trajen in zanesljiv, tak, kakor si ga mora želeli vsak, je najboljšo zdravilo za rane. Vojna seka rane ne samo v človeško telo, temveč tudi v družbo, v človeštvo. V mirnem času je mladina sproti nadomeščala stare in nikjer, ne v duhovnem polju, ne v socialnih bojih, ne v gospodarstvu, nikjer ni nastopala mladina kot načelna nasprotnica starejšega rodu na vsej fronti, temveč vedno le kot borben naraščaj z več ali manj nasprotujočimi gesli. Življenska resnica je, da se mladina vedno bori s starejšimi, da mladina vedno prinaša nove ideje in da stalno zahteva novih dejanj, toda vedno se je ta borba izvajala bolj na način gverilje, borbe med posameznimi starimi in posameznimi mladimi, med mladimi in starimi skupinami, nikdar pa še ne na celi črti pa tudi v tako radikalnem idejnem nasprotju kakor sedaj, ko stari rod le težko in skoraj nerad prepušča svoje položaje mladim in ko mladina dolži ves stari

rod, da je edini kriv vse te nesreče, v katero je zašlo človeštvo s svojimi krizami, brezposelnostjo in bedo.

Tako smo se sedaj naenkrat znašli v strahotnem precepu: stari rod goji nezaupanje do mladih, mladi pa še večje nezaupanje do starih, če ne še kaj hujšega, namreč odkrito in nič prikrivano sovraštvo. Seveda je res, da bodo mladi v kratkem zavladali svetu, trajna škoda za svet pa bi bila, če bi obveljala volja mladine, da mora propasti prav vse, kar so stari ustvarili in dognali. Predvojni rodovi so napravili mnogo, čeprav niso znali preprečiti glavnega: svetovne vojne, vendar pa bo morala zgodovina priznati, da je bila tedaj večina človeštva proti vojni, čeprav brez moči proti razvoju dogodkov. Stari rod, ki je preživel vojno, je prišel vsaj do spoznanja, kaj je vojna, in to spoznanje mu daje pravico do besede. Izkušnje starejših so vedno dosti vredne in mladina jim mora vsaj delno verjeti. Mladina bo morala spoznati, da je bilo tudi pred l. 1914 marsikaj dobrega ustvarjenega, in stari bodo morali priznati marsikaj dobrega po l. 1918.

Današnja ogorčena mladina, ki ne more do vpliva, ki se že iz samega nasprotja otrisa vpliva starih, pa naj bo ta vpliv tudi blagodejen, ta mladina, ki zaenkrat ne more do blaginje in ne do premoženja, ne do služb in ne do moči, je nestrpna in išče novih potov, drugačnih, kakor jih svetujejo stari. Pa vendar so mnoga stara pota tudi dobra. Mladina tako odklanja po večini načelo demokracije, ker je to vera starih, ne zaveda se pa, da si je stari rod s težavo priboril demokracijo, ko je bil še mlad, in da razni nacionalni in socialni radikalizmi pomenjajo le še poslabšanje. Prav pa ima tista mladina, ki odklanja le formalno svobodo ter zahteva dejanske izvedbe demokracije, to je strpnosti in priznanja življenja vsem in vsakomur. Prav ima mladina, ki trdi, da formalna svoboda ni dosti ali nič vredna, če ni kruha, prav pa imajo tudi stari, ki trdijo, da je najboljši kruh slab, če je ogrenjen s suženjstvom pod avtokracijo in z nesvobodo.

Kljub fašizmom in radikalizmom drugih vrst, katerim ni mogoče odrekati, da predstavljajo pretežno gibanje mladine, kljub vsej vročekrvni in često tudi nespametni bojevitosti novega rodu pa je treba vedeti: mladina je danes res nosilec nečesa novega. Le tisti stari programi, le tista načela in dejanja starega rodu bodo obveljala, ki so bila večno etično upravičena, ki so koreninila v človeku samem. Teh tudi prehajajoča mladina ne bo mogla zanikati.

Upamo pa, da se bodo srečali tisti od starih, ki sedanjih razmer niso zakrivili in ki so se vedno borili proti njihovim vzrokom,

z onimi izmed mladih, ki se pričenjajo sedaj boriti proti istim vzrokom. Iz te združitve poštenosti starih in njihovih očiščenih izkušenj ter iz svežih idej, volje po dejanjih ter po utemeljevanju mladih bo šele nastala res nova doba človeštva. Ne bo popolna in ne bo za večno zadovoljila človeštva, vsebovala pa bo uresničitev sanj starih in volje mladih: dejansko demokracijo mesto formalne, socialno pravičnost mesto pravno zagotovljene, a neizvajane pravičnosti, resnično svobodo tekmovalja v ustvarjanju mesto privilegiranih proizvajalnih prednosti, dejansko svobodo duha mesto sedanje zavisnosti duha od materialnih dobrin. In morda bo to srečanje tudi za dolgo preprečilo, da bi se še kdaj pojavil med mladimi in starimi tako usoden prepad, kakor je današnji.

R. Košorok:

Naša prošnja

*Sredi burne noči
sklepamo svoje roké,
upiramo trudne oči
zaupno v Te:*

*Bog, naš močni Bog!
Vere, ljubezni, luči nam daj!
Vere, ki prestavlja goré,
ljubezni, ki prekvasi srcé,
luči, da nam razžari
te mlade, mračne dni!
Glej, pri vsej naši mladosti smeli
nam je v dušah tesnó!
Da nas pota težka ne stró,
vlij, o vlij svoje moči
v našo mlado, razburkano kri! ...*

*Sredi burnih noči
sklepamo svoje roké,
upiramo trudne oči
zaupno v Te:
Saj si naš Oče
in si nam Vse!*

Za staro pravdo

Utihnili so klopotci ob naših kmetskih domovih. Njih pesem ne veje več preko slovenskih holmov, ne odmeva več po naših goricah. Zamira vrisk fantov in vesela pesem naših deklet. Naši domovi poslušajo dan na dan novo pesem, pesem brezsrčno, polno obupa in žalosti, pesem, ki jo poje biriški boben.

Naš kmetski dom propada. Kapitalizem se je zažrl in vsesal v našo korenino, razkosal kmetije, koder po posameznih koscih životarijo revni bajtarji in se goje lačni nemaniči. Kapitalizem ustvarja velika industrijska središča, v katere zvalja in za pasjo plačo jemlje v delo lačne otroke s propadlih kmetij in ustvarja iz njih čisti delavski proletarijat. Kapitalisti so si znali ustvariti ugodnejše pogoje za svoje gospodarstvo, vsa bremena pa so zvalili na delavca in kmeta, kot na najmočnejša konsumenta. Kapitalisti so vrgli v svet podlo kleveto, češ da smo grunte zapili. Vztrajno in počasi, toda brezsrčno in brezvestno so nas izsesavali tuji mogotci in to delo še nadaljujejo, seveda v drugi obliki. Grofov in graščakov ni več, so pa prekupčevalci in denarni mogotci, ki našo stisko zlorabljaajo in ustvarjajo nova veleposestva. Mnogih niti med nami ni, a po svojih valptih, pa naj se ti imenujejo oskrbniki, polirji ali kakorkoli, zlorabljaajo našega kmeta na pravcati srednjeveški način. Ali naj se mar še čudimo, če je naš kmet segel po pijači in je pijanost postala naša narodna sramota? In kdo je kriv? Tisti, ki so nam kradli zemljo, ki so ropali in še ropajo naše kmetije! Ali enega se v svoji lakomnosti ne zavedajo. In to jim hočemo dopovedati. Prišel je čas, da skupno z delavsko mladino stopimo v borbo tudi kmetski sinovi in zakličemo: Mera krivic je polna! Odstranili in iztrebili bomo zajedavce in pijavke z našega telesa. Delo in sad svojih žuljev hočemo uživati sami. Ali veste, koga uničujete? Ali veste, kdo je steber cerkve in kulture? Kdo je steber naroda in države? Kmet! Ko uničujete kmeta, uničujete vero in kulturo, gazite narod in rušite državo! Ne pustimo onečaščati in uničevati od dedov nam izročenih svetinj, ne pustimo rušiti svojega skupnega doma, zgrajenega na kosteh in krvi naših najboljših sinov.

V nas je mlada moč in sila, v nas je smisel za zdravo in trezno življenje. Isto roko pomakamo v kropilni kamen, se pokrižamo in jo sklepamo k molitvi, pa jo tudi stisnemo v pest ter zastavimo hrbet in prsa, da podpremo dom, da vklenemo

in objamemo svojo zemljo. Mi smo pripravljeni in odločeni za delo in borbo. Zemlje si ne pustimo oropati od nikogar.

Katoliški fantje, mi hočemo, da se naš kmetski dom obnovi. Mi hočemo, da se odreši naš kmet. Mi bomo podpirali vsako zdravo in iskreno teženje, ki teži za to odrešitvijo. Toda ne zadovoljimo pa se s tako gospodarsko politiko, ki obstoji samo v zidanju gnojnih jam, v dobavi modre galice in umetnih gnojil, v prirejanju predevanj, statistik, razstav in diagramov!

Naš Janez Evangelist nam je zapustil kot dediščino tudi črne bukve kmečkega stanu. V njih je napisana naša stara pravda, v njih stoje naše pravice in zahteve. O teh zahtevah in pravicah bomo govorili, zanje vodili borbo, da postanejo življenje! Ne praznih obljub in bakanja, ampaka dejanj hočemo.

Našo borbo pa naj vodi najboljši varuh resnice in pravice, največji trpin vseh časov — Kristus Bog!

Dr. A. G.:

Trajna rešitev socialnega vprašanja

Skoro vse, kar danes govorijo in pišejo o družabnem vprašanju, vzbuja domnevo, kakor da se da to vprašanje naenkrat, tako rekoč z eno samo odločno potezo končnoveljavno rešiti. Izvesti treba, tako menijo, le nekatere odločne reforme, pa bodo odpadle težave, pa bo tako rekoč sam posebi za trajno zavladal družabni red, ki bo vsem pravičen. Tako nekako si velika večina ljudi predstavlja rešitev modernega socialnega vprašanja ter s tega svojega stališča povsem upravičeno zameri vsem tistim, ki nočejo ukreniti, kar bi bilo treba storiti, čeprav imajo, ali se vsaj zdi, da imajo potrebno moč in priliko za to.

To naziranje je tako rekoč samo po sebi razumljivo in naravno. Zato tudi ni mogoče ljudem šteti v zlo, ako se ga oklepajo ter se vdajajo sladkim upom v boljše čase, ko se jim ne bo treba nič več boriti za resnico in pravico, ker bosta tako rekoč sami po sebi vladali v vsem družabnem življenju.

In vendar tiči ravno v tem naziranju težka, reči smemo, usodna zmota. Dejstvo je namreč, da takega družabnega reda, ki bi bil sam po sebi, brez stalnega napora vseh ljudi, stanov in slojev vsem enako pravičen, nikjer ni in ga niti ne more biti. To velja za vse čase in kraje, prav posebno pa je tako v naši moderni dobi.

Današnje, moderno sožitje ljudi je namreč vse preveč zamotano in zapleteno, da bi se dalo kar tako brez posebnega

napora, brez medsebojnega prepričevanja in boja prav urediti. Smo pač ljudje kar vsi po vrsti le preveč omejeni, da bi mogli vselej jasno in nedvoumno spoznati, kaj je zares pravično in kaj krivično. Pomislimo samo, kako težko je potegniti v moderni industriji vedno pravo mejo med tem, kar gre po vsej pravici delavcem in nameščencem in onim, kar pripada zopet po pravici gospodarju - podjetniku! Koliko je v vsakem takem primeru spornih vprašanj, ki jih ni mogoče odločiti brez posebnega raziskovanja in proučevanja!

In še treba upoštevati, da vidi podjetnik-gospodar vedno in povsod v prvi vrsti le svoje lastne težave in koristi. To je tako naravno, da drugače skoro ne more biti. Prav tako naravno pa je tudi, da mislijo delavci in nameščenci zopet v prvi vrsti le na svoje plačilo in jim je prav radi tega nemogoče, da bi zares pravično ocenili stvarne potrebe in upravičene zahteve podjetja.

Še mnogo težje kot to pa je **priznati** vsakomur, kar mu po pravici gre, posebno kadar bi morali to storiti v svojo lastno škodo. Tu postane človek le prerad slep in gluha za vse, kar bi moral bližnjemu priznati ali mu morda celo kar neposredno dati. Če je že pravo spoznanje stvari navadno šele plod medsebojnega dokazovanja in prepričevanja, potem je pač le še bolj naravno, da more voditi do resničnega priznanja tega, kar enemu in drugemu gre, le medsebojno tekmovanje in borba, mnogokrat celo kar odločna in vstrajna borba.

Seveda se mora to tekmovanje, se mora ta boj vršiti v duhu prave krščanske **spravljalivosti**. Toda boj za resnico in pravico mora biti. **Brez napora in brez boja ni pravega spoznanja in ni pravičnega družabnega reda.**

To je važno. Kajti šele to spoznanje nam postavlja vprašanje moderne družabne reforme v pravo luč. Šele tu namreč vidimo, kako prazno in zgrešeno bi bilo, če bi se hoteli vdajati mikavnim sanjam o nekakem idealnem družabnem redu, kjer bi vladala od vsega začetka in trajno, tako rekoč sama po sebi, čista pravica napram vsem in vsakemu. Ne, takega družabnega reda ni in ga ne more biti. **Življenje naše je boj in pravica je delež tistih, ki so vsak hip pripravljeni vstrajno in žilavo se boriti zanjo, ki so pripravljeni se zanjo tudi žrtvovati.** To je nujno tako in bo tudi tako ostalo, dokler bodo hodili po zemlji nepopolni ljudje, kakršni so danes, ljudje, bolj nagnjeni k slabemu kot pa k dobremu.

Naša država

Narodne razmere. Vsaka država ima posebno nalogo z ozirom na narod, ki jo tvori. Načelo narodne države se je zlasti v drugi polovici preteklega stoletja postavilo v ospredje pri tvorbi novih držav. Tako sta nastali mlada Italija in mlada Nemčija. Na Balkanu so se stvorile narodne državice. Povojni čas je prinesel še posebno oblikovanje narodnega načela, ki se nam kaže v fašistični Italiji in v zadnjem času v Hitlerjevi Nemčiji.

Če pogledamo narodnostne razmere v naši državi, vidimo najprej trojno delitev — Slovenci, Srbi, Hrvati. Ta delitev je prišla celo v našo novo ustavo in dala celo državi njeno prvo ime: Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Podlaga temu je najprej jezikovna, ker smo Slovenci v težkih borbah proti različnim potujčevalnim poizkusom v teku dolgih stoletij izoblikovali svoj jezik, da je sposoben za vsako izražanje. V tem jeziku smo ustvarili iz lastne moči v zelo neugodnih razmerah svojo lepo književnost. Hrvati so se sicer zelo približali bratom Srbom v književnem jeziku, toda ker ni med obema prišlo do izenačenja v pisavi, Hrvati so sprejeli latinico, Srbi pa so obdržali cirilico, je že s tem dana velika ovira k še večjemu zblizanju.

Še večje pa so splošno kulturne razlike. Pod vplivom zemljepisnih in zgodovinskih razmer smo prišli Slovenci popolnoma v zapadni kulturni krog, se navzeli zapadne miselnosti in smo od Nemcev zlasti sprejeli živahno delavnost in nekaj smisla za organizacijo in red. Ker so zemljepisni pogoji nespremenljivi, je naravno, da bo ta vezanost na zapad ostala še tudi nadalje pri nas merodajna. Hrvati so se prav tako orijentirali proti zapadu. V primorskih krajih je bil še posebno močan benečansko-laški vpliv. Tam se je tudi slovanski element precej mešal s prejšnjim romaniziranim prebivalstvom. Tako imamo čisto poseben tip primorskih Hrvatov. Tudi lega tega ozemlja bo v bodoče vplivala na usmerjenost Hrvatov. Obraz bo vedno obrnjen proti jugozapadu, ker tam je bodočnost. Nekaj čisto posebnega je ozemlje nekdanje Bosne in Hercegovine, ki ima na pravem Balkanu še največ sličnosti s pokrajinami ob Vardarju. Tu je največ vplivala zgodovina. Do 1878. se je tu daleč proti severozapadu razprostirala že notranje razpadajoča turška država. In še danes segajo mohamedanske vasi čez reko Uno.

Z mohamedanizmom je prišel čisto orientalski, puščavski vpliv med do tedaj dosti bolj enotne Jugoslovane. Pustinja, odkoder je prišla Mohamedova vera, čisto svojevrstno vpliva na človeško dušo. Dolgotrajno gospodstvo mohamedanskega prebivalstva je nevarno vplivala tudi na krščanstvo (katoliško in pravoslavno) prebivalstvo Bosne in Hercegovine. Črna gora je bila zadnja, ki so jo pokorili Turki in se v majhni, težkoprehodni revni pokrajini okoli Cetinja tudi prva z neverjetnim junaštvom otresla tega vpliva in nato skozi stoletja požrtvovalno in junaško branila svojo svobodo. Okoli in okoli obdana od sovražnika je Črna gora ves čas samotrajnega obstoja osamljena. V telesnem in duševnem pogledu se je tu izoblikoval svojevrsten lik junaka, z malim zadovoljnega, ljubečega vojno, ki pa nima smisla in pa tudi ne prilike za delo doma. V predvojni Srbiji (pred balkansko vojno) se je srbski narod osvobodil sam, ukazujoč ugodne politične prilike. Krepko vodilne osebe (Karadjordje, Miloš Obrenović) so mu ostanovile krepko državo majhnih razmer. Pod turškim jarmom je pri Srbih enako trpel narod in njegove vera, ki je bila narodu edina uteha. Osvoboditev se je vršila zastopana, najprej samo v Beogradskem pašaluku. Ko se je narod osvobodil, ga je čakalo mnogo dela. Zelo pa se je med tem delom zanemarila cerkev in vera, ki je ostala v osvobojeni državi brez pravega vpliva na narodovo dušo. Tudi je večstoletni orientalski vpliv pustil mnogo sledov miselnosti. V dveh obrob- nih pokrajinah, ob Vardarju na jugu in v Vojvodini na severu, se opažajo še posebno zapletene narodne razmere. Avstro-ogr- sko kolonijsko delo v Vojvodini, od konca 17. stoletja počenši, je napravilo pisano narodopisno karto, kjer ima skoraj vsaka vas drugorodno prebivalstvo. Madžarizacija pa je storila svoje. Vardarsko ozemlje je bilo pozorišče divjih narodnih bojov v razpadajoči turški državi. Dva tisoč mrtvih na leto so zahtevali komitaški boji pred balkansko vojno l. 1912. Nesrečna druga blakanska vojna je položaj le še poslabšala in tako tudi bol- garska okupacija med svetovno vojno. Narodna mešanica: Slovani, Romuni, Vlahi, Albani, pravi Turki, po mestih pa še Grki in Židi so še povečali težave. Posledice skoro 550 letnega turškega gospodstva se tu najbolj čutijo. Neverjetna je zaosta- lost v vseh ozirih. Turško gospodstvo se je opiralo na silo. Vse to bo mogoče le polagoma odpraviti. Uprava ima tu velike naloge. Celotna orientálnost prebivalstva v smeri Donava, Mo- rava, Vardar pa ostane po naravnih zakonih, ki jih daje zemlje- pisni položaj — orientalska. Tako imamo tudi tu oni neizogibni dualizem, ki ga noben človeški zakon ne more odstraniti.

Moj najlepši kresni dan

(Ob blagoslovitvi kapelice sv. Janeza na Kofcah.)

Iz Tržiča na Kofce tri ure hoda,
Za en'ga preveč je, premalo za dva

(Prosto po Bošteletu.)

Kresovi so zagoreli v kresno noč ...

Lep in sanjav junijski večer je, večer pred sv. Janezom Krstnikom. Poletni dan je odšel čez planine, za njimi pa žari ugašajoča zarja, zadnji pozdrav umirajočega dne. V svitu večerne zarje so zarisani obrazi naših planin, od katerih veje hladen dih. Kobilice cvrčijo, murni svirajo svoj večerni koncert, utihnili pa je pesem škrjančkov. Zemlja izžareva blagodejno toploto, katero ji je dalo vroče junijsko sonce, ivanjščice in šentjanževe rože duhtijo, opojni vonj sena in žita napolnjuje ozadje, narava se zavija v sanje. Kresnice švigajo, po gorah pa se vžigajo kresovi.

Kdo bi ne zavriskal nocoj v lepi svet? Kdo bi ne utrgal kresnega črnega cveta? Kdor nima količkaj dovtetno srce za lepoto narave. In če ležeš pod bukev na mah in nastaviš na zemljo uho, zveš, kje izvira zlato in kje se preliva srebro. In praproti boš nabral, da boš postlal na svojem domu svetniku, ki bo nocoj prenočeval v sleherni krščanski hiši. Možu, oblečenemu v živalsko kožo, ki se je imenoval »glas vpijočega v puščavi,« in ki je pripravljaj pot našemu Odrešeniku in krstil v Jordanu samega Kralja nebes in zemlje.

Tako lepo se mi ni še nikdar zdelo žarenje kresov, tako skrivnostno še niso nikdar migljale lučice po naših gorah in hribih kot na kresni večer 1. 1928. Najvišji kres pa je gorel na vrhu Košute in naznanjal lepo slavnost; da bo jutri blagoslovljena kapelica sv. Janeza Krstnika na Kofcah nad Tržičem.

Nisem mogel strpeti, da bi se ne udeležil te slavnosti. Povabil sem prijatelja Petra. Takoj je bil ves navdušen za pot. Na lahni kolesih sva odrinila proti goram, po široki gladki tržiški cesti. Ah kako se je lepo peljati v hladnem jasnem jutru na Gorenjsko. Planine nas vabijo in prijetno nas hladi osvežujoči Gorenjec. Vedno bližje sva goram, že voziva med njimi skozi Tržič, ki se stika med Križko goro in Dobrčo. Ravno hite k jutranji sv. maši. Midva pa potiskava svoja vozila navzgor po dolini ob deročem poskočnem Mošeniku, ki goni tržiške fužine. Žage, ki ob delavnikih žvižgajo pesem o bogastvu naših gozdov, počivajo do naslednjega dne. Privoziva do sv. Ane, kjer pustiva »motorje« in se oddahneva; nato pa udariva v breg.

Mimo samotnih kmetij, ki kraljujejo na pobočju Košute, mimo navaljenih skal, katere so nagromadile orjaške sile, nas vodi pot navzgor. Nad nami kipi kvišku strma Košuta in jutranje sonce boža njene čeri in melišča. Visoko gori kriljuje kot planinski kralj samotni kmet Matizovec. Obdajajo ga bujne livade s sadnim drevjem in strma senožeta s košatimi jeseni in velikimi mecensi. Objame nas temni gozd stoletnih smrek in prijetno dé njegov hlad našim razgretim obrazom. Kmalu pa se prikaže med smrekami novi Dom na Kofcah, ob njem pa stoji ljubka kapelica. Ponosno kraljujeta na vrhu gozdne preseke. Pridemo na velikansko preseko, poraščeno z bujno travo in grmičevjem. Rdeče jagode ob poti nas vabijo in štori posekanih smrek nam nudijo sedež za počitek.

Lepa stavba je ta planinski dom, ljubka kapelica ob njem. Precej planincev je zbranih tu, mnogo pa jih je posedlo po preseki ali po gozdu, kjer se sončijo ali počivajo, drugi si zopet hočejo »privezati dušo« in ne štedijo z raznimi dovtipi. Pisane barve oblek planincev in planink daje ob pestrosti planinskih zelišč, toliko lepoto, da bi vzkliknil s Krekom:

Vse živo pisano cvetoče,
Vse srečno zdi se mi smejoče.

Mili glasek zvončka nas je povabil k sv. maši. Veliko se nas je zbralo pri kapelici, nekaj jih je zaostalo raztresenih po planini. Hrumeča množica utihne, Zavlada srečna tišina, katero motijo le še oni, katerim ne gre beseda božja in glas zvona več do srca. Svečenik, tedanji tržiški župnik g. Matija Škrbec, pristopi k oltarju. Obrne se k nam in nas s prijaznim nasmehom nagovori v iskrenih besedah. Pozival nas je, naj tudi mi pripravljamo po vzgledu sv. Janeza Krstnika pot Gospodu. V krasni gorski naravi se pa zavedajmo, da biva Bog in da se ravno v gorah najbolj izraža njegova vsemogočnost. Vse puhlo in nizkotno naj ostane v dolini, kvišku srca k Bogu, k soncu. Bodimo čisti, kot so čiste planine, na katerih ni greha in ga tudi ne sme biti.

Brez konca bi ga poslušali, tako lepo je govoril. Uživali smo njegove besede kot najslajšo slaščico. Pozabili smo na dolino in njene skrbi in težave kot pravi pesem:

Moj duh pozabi teh dolin
Na kraj nebeške misli slave.

Nato pa je daroval g. župnik sv. daritev, pri kateri je pel tržiški pevski zbor. Lepo je odmevala pesem po planini in svečano praznično razpoloženje je navdajalo naše duše. Vroča molitev in tisoče prošenj je kipelo v nebo.

Po sv. maši zaigra tržiška godba. Zopet se prične živahno razpoloženje in vrvenje, kakršno je doma samo na planinah. Dom in okolica sta kot mravljišče. Godba, vrisk in pesem veselih planincev se razlegajo po planinah, ki duhte in žare v soncu.

S tovarišem stopiva v Dom, da se okrepčava. Kar zagledava kapelico. Na oltarju je slika sv. Janeza Krstnika. Krasen je oltarni prt, v katerega je uvezena podoba: skala, na njej pa križ, izpod katerega vre na vsako stran vrelec, in dalje ovce, ki prihajajo pit vodo.

Dasi je že čez poldne, jo s tovarišem vseeno mahneva po planini navzgor mimo stare koče na vrh Košute. Pogledava v Korotan, kjer se vije Drava, kjer se zrcalijo lepa koroška jezera. Najin pogled objema pokrajino do Celovca. Nazaj grede si ugasiva žejo z izbornim kislim mlekom in se posloviva od prijaznega planinskega raja.

M—č.:

V dekletu glej sestro!

Dobro je za fanta, ako najde v družini, kjer postaja, mnogo bratov in sester, ki ga že v zgodnji mladosti navajajo na samopremagovanje. Bog je preskrbel, da družijo brate in sestre med seboj prav tesne vezi, skoro tako tesne, kot starše in otroke. Zato imenujemo tudi bratsko ali sestriško ljubezen kot zgled močne ljubezni, ki pride prva za očetovsko in materinsko ljubeznijo.

V naravnih zdravih razmerah bratje in sestre še ne opazijo ne, da so različnega spola, čeprav jih veže tako velika medsebojna ljubezen. Ravno tukaj ima mladenič priložnost, da se naprej navadi viteštva, ki naj mu postane vzor poznejšega obnašanja napram vsakemu dekletu. Dolžnost je za mladega fanta, da pomaga, da stoji ob strani svoji sestri s svojim nasvetom, kjer le more: zaveda naj se, da je sestra ženska in zato tudi navadno slabotnejša, ki pogostokrat potrebuje njegove pomoči. Kakšen bi bil brat, ki bi ji odrekel pomoč, ne samo, kadar ga prosi, marveč tudi, kakor hitro opazi, da je potrebuje! Varoval se bo gospodovalnega obnašanja, nasprotno pa ji izkazoval svojo obzirnost in prijaznost. Bratje in sestre, ki se med seboj dobro razumejo, si izkazujejo usluge, kakor oče in mati. Tako se mladenič sam od sebe in brez težave navadi viteštva, ki ga bo izkazoval tudi pozneje vsaki ženski.

Pri svoji sestri bo imel mladenič priložnost občevati tudi z njenimi prijateljicami. Tudi te bo spoštoval in čislal kakor svojo lastno sestro. Misel na lastno sestro ga vodi v njegovem obnašanju napram drugim dekletom. Ako bi se kdo kaj preveč upal napram njegovi sestri, ali se mu ne bo po robu postavil in nastopil za njo in njeno čast? Vsak fant bo to storil. Zato pa tudi vsak fant, ki se tega zaveda, gleda v vsakem

dekletu sestro in se boji zanj bolj kot sam zase. Z vsakim dekletom naj ravna, kakor želi, da bi drugi ravnali z njegovo sestro. Posebno tu velja pregovor: »Ne stori drugim, kar ne želiš, da bi drugi storili tebi.«

Kakšno stališče bo zavzel fant napram drugemu spolu? Mati in sestra ga bosta k temu navadila.

Važno za to stališče je tudi misel, ki jo ima mlad fant o zakonu. Kadar enkrat spozna spolno življenje, se začne za njega boj o pojmovanju ženske osebe. Sedaj je čas, da si pridobi pravo krščansko miselnost o zakonu, o očetovski in materinski časti. Kdor se navzame nizkotnega pojmovanja, vidi potem v ženski samo še orodje čutnih strasti. Krščanstvo nam pa kaže zakon kot svetišče. V zakonu je človek takorekoč deležen pri ustvarjanju novega človeka. Kristus je zakon povzdignil k časti zakramenta. Biti oče se pravi sprejeti največjo srečo, zraven pa največjo odgovornost. Človek je vreden stopiti v zakon le tedaj, ako je zakon zanj izraz plemenite, od Boga dovoljene in po zakramentu posvečene ljubezni. Takih misli naj bi se navzeli naši fantje, da bi se lahko viteško obnašali napram dekletom, posebno tedaj, ko se zanje bliža čas, da resno mislijo na zakon.

R. Ladislav:

Dekletovo pismo

Dragi!

Slonim ob večernih urah pri odprtem oknu, zrem v daljavo in poslušam, kako je utihnilo petje drobne ptičke, ki naj bi prorokovala dolgost najinega življenja. Utihnila je. Tudi Tebe ni več k meni. Odšel si...

Saj vem, da Te je klicala dolžnost, zato si moral iti, zapustiti dom, očeta, brata, — mene. Odšel si v tuji kraj, vozil celo po Jadranskem morju, v daljno črno goro. Prosim Te: tudi tamkaj med novimi prijatelji ne pozabi na me! Ob vseh težavah, ki te bodo doletele, naj Te tolaži spomin na one srečne ure, ki sva jih preživela. Spominjaj se posebno društvenega življenja, ko sva stala pri oknu dvorane in občudovala zvezdnato nebo. Naj ti pridejo v spomin besede, ki sem Ti jih govorila v trenutku, ko sem Ti pripovedovala za slovo nagelček rdeč, in ko je najinim besedam prisluškovala le zarja zahajajočega sonca...

Bil si vitez mojega srca, to bodi tudi za naprej. Ohrani vero in čuvaj svoje telo, da ga ne zamori greh, ki je pri vojaki najbolj razpasen. Glej, da boš stopil pred mene s čistim in nedolžnim srcem, kakor je čista in nedolžno duhteča rožica na mojem oknu.

Dragi! Upam da boš z veseljem sprejel moje pismo, saj so ga pisali tisti nežno beli prsti, katere si s solznimi očmi stiskal ob slovesu. In tiste roke, ki se pred Marijinem oltarjem sklepajo k vroči molitvi za Tebe — da se zdrav in vesel spet vrneš.

Do tistega srečnega snidenja pa: Bog s Teboj.

V spomin zapisala Tvoja Rezi

Med valovi in viharji

(Sodobna fantovska povest.)

(Nadaljevanje.)

»Čimbolj boš znal fino in prijazno nastopati, čimbolj boš znal besedo zastaviti, tem raje te bodo imeli in tem več boš imel dela in naročil.«

»Govoriti znaš.«

»Vidiš, Pavle, kar poslušaj me. Samo dobro ti želim, ker te imam rad. Torej v nedeljo!«

»Bom še videl.«

»Ne bo te. Že vidim, da te ne bo.«

»In če bi me res ne bilo?«

»Bom hud na te.«

Pavletu je bilo malo nerodno. Če bi se bilo treba zameriti novemu znancu Pepetu ali celo tudi Jaku, bi to ne bilo zanj nič hudega. Miha je pa njegov rojak. Torej skoro dvakrat prijatelj. Ni se mu rad zameril.

»Bom pa prišel, no. Kje se bova pa dobila?«

»Tako se govori. Torej tam, kakor zadnjič. Velja?«

»Velja!«

Težko je spet Pavle čakal nedelje. Bo vsaj videl, kam ga bo Miha spet uvedel. Čudovito ima ta človek znanja po svetu. Kjer hoče, povsod se pridruži. In povsod ga imajo radi. Vsaj Miha tako zatrjuje. Povsod ga vabijo, povsod ga pogrešajo. Če ni zraven vsaj malo baharije. Ali če ni še narobe res: takrat so ga najbolj veseli, kadar ga ni zraven. Zlasti, kadar se ga prime tista bolezen, da hoče vse samo on prav vedeti, on sam vse znati, vsi drugi so pa poleg njega same ničle.

»Klanjam se, gospice! Mož beseda!« je Miha tisto nedeljo v kino pozdravil par komaj šoli odraslih gospodičen iz predmestja.

»O, gospod Miško, naš kavalir.« mu je odgovorila gospica Poldi. »Smo mislile, da vaju ne bo.«

»Jaz bi bil vsekako srečen, a moj prijatelj tu je malo zamudil. Upam, da ne bo zamere.«

»Ooo, prijatelj našega kavalirja! Gotovo tudi kavalir.«

»Imam čast predstavljati: gospica Poldi, tu gospica Beti, tu gospica Leni in gospod Pavel, moj iskreni prijatelj.«

»Rrrrrrrrrrrrr!«

Zvonček je zapel in oznanil, da se predstava vsak čas prične. Njegov glas je pretrgal nadaljnje besedovanje kavalirja Miška in njegovo dvorljivo zborovanje predmestnega cvetja in semena.

»Kje pa je ostal prijatelj Franjo?« je še skrbno povprašala gospica Beti.

»Oprostite! Zob ga boli, siromaka. Pozdravlja zbrano družbo. Na vso moč lepo jo pozdravlja.«

»Revček! Kako se mi smili!«

»Glej, glej!«

Začela se je roparska zgodba. Vsekako vredna, da si jo človek ogleda. Zakaj če ne veš, kaj je, kino, potem v družbi sploh ne moreš govoriti.

Roparji so nastopili vsekako imenitno, zdaj drzno, silovito, pa spet problematični kot najimenitnejši člani človeške družbe, fino, elegantno, dokler niso dosegli svojega namena. Nastopili so nenadoma, nepričakovano. Pa kako ročno in hitro so izvršili svoj posel. In kako so znali policaja za nos voditi! Skoro vpricho varnostnih organov so navrtali in izropali blagajno, polno bankovcev, in odšli.

Nadebudna mladina je z očmi in z dušo, z glasnim smehom in krohotom, pa seveda tudi s primernimi opazkami gledala v to šolo življenja.

»Znajo pa! Imenitno!«

»Ali so jih dali! Prav jim je!«

»Poglej, poglej — pa so jih!«

»Tiči so, kaj? Vse jim pride na misel. Bravo!«

»Ah, ah! Izvrstno! Kdo bi si mislil!«

»Si videl! Kaj? Pa so jim še ušla!«

Taki in podobni vzkliki so spremljala celo predstavo. Ne samo nadebudna mladina, celo neki gospod, ki se je vsaj po obleki prišteval med ljudi boljše vrste, se ni mogel zdržati pohvale.

»Nisem mislil, da je med temi ljudmi toliko talentov. Naravnost občudujem njihovo iznajdljivost. Kako si to znajo vsak hip pomagati!«

Pa mu je hčerka pretrgala njegov slivospev.

»Papa, kaj bi pa ti storil, če bi k nam prišli takile možje?«

Mož ni znal dati odgovora. Ampak hvalil bi takih ljudi gotovo ne. Talent je silno koristna, tudi potrebna, pa vendar tudi silno nevarna reč. Kakor ga rabiš in kakor ga izoblikuješ, prav ali narobe.

»Kam pa zdaj?« se je vpraševala mlada družba po predstavi. Domov je še malo prezgodaj. In pa samo sedeli so; mlada kri se mora razgibati.

»Kaj, ko bi šli še malo pod Tivoli ali pa pod Rožnik,« je predlagal Miha.

Gospicam je bila bolj po godu pot pod Rožnik.

»Tam smo bolj sami, lažje govorimo in bolj prosti smo, to je res,« je vtemeljeval Miha ta predlog. In šli so. Miha, že vaje kavalirstva, je spremljal dvoje gospodičen, Beti se je milostno pridružila Pavletu.

Predmet pogovora se je deloma še sukal okrog predstave.

Pavle je s svojim zdravim in vsaj deloma še nepokvarjenim razumom obsojal napade, rope in prevare organizirane družbe, čeprav je vse skupaj bilo »samo« v filmu; gospodična Beti pa je bila precej drugačnega mnenja. Hvalila je izurjenost in neustrašenost filmskih junakov tako, da je Pavletu že kar presedalo.

»O, ti moj zlati angelček,« je pohvalila Pavleta z rahlim posmeškom, vendar tako, da je Pavle začutil ostrino besede, ti še premalo poznaš življenje. Kadar boš življenje bolj poznal, boš drugače sodil.«

Kakor bi bil Miha govoril iz njenih ust.

»Gospod Miško,« se je obrnila na naslov prve gruč, »krasnega angelčka ste mi preskrbeli. Pa ga bomo že izšolali, če bo hodil v našo proletarsko šolo. Gospod Miško! Za par dimov bi vas prosila.«

»O, prosim, prosim, gospica Beti,« je Miško galantno dvoril in ponujal najboljše blago iz svoje zaloge. »To vas bo razvedrilo in vam navdalo novih, svežih, nebeških misli.«

»No, no, no, gospod Miško,« se je Beti na videz branila izbranemu in gladko prednašenemu poklonu.

Pavle se je zamislil nazaj v čase, ko je slišal doma očeta prepevati tisto znano:

Tobak je Bog ustvaril,
samo za moški stan,
le ženske ga kadijo,
katerih ni nič sram...

Beti je puhnila par krepkih dimov v sveži, rožniški zrak.

Pavle pa se je v vsej družbi kljub vsiljivosti gospice Beti in njenih tovarišic in kljub pokroviteljstvu gospoda Miška prav pošteno dolgočasil.

Žensko si je Pavle predstavljal bolj kot nekaj vzvišenega, plemenitega, zlatega, ker je bila njegova mati doma res poosebljena plemenitost in dobrota. V tej družbi pa so padale tako prostaške in nizkotne besede iz sicer nežnih dekliških ust, da je Pavleta kar zazebló.

»Ko bi se jih mogel tako odkrižati,« je premišljeval sam pri sebi.

»Cerkev bom šel pogledat,« je dejal družbi, ko so prišli do gostilne na Rožniku in kamor je Miško spravljal svojo družbo.

»Čemu? Cerkev je cerkvi podobna. Z nami boš šel!«

»Mami bi rad pisal, kaj sem videl novega. Pogledal bom in se bom vrnil.«

»Gospod Miško, pa pustite mojega angeljčka,« je prosila kar se da sladko, gospica Beti.

»Na vašo prošnjo, gospica,« se je poklonil Miško. »Ampak Pavle, da se mi vrneš!«

»Ne boj se!«

Družba je zavila v gostilno, Pavle pa jo je mahnil proti cerkvi. Pa je bila zaprta. Šel je okrog cerkve, razgledal se je proti Krimu, pogled mu je ušel na Polhograjske Dolomite, prešteval je vasi, med Rožnikom in med Šmarno goro, pa mu je bilo že skoro nemogoče. Preveč so se že zblížale med seboj. Zraven pa je iskal pota ali steze, kamor bi bil smuknil v hosto in bi se bil na francoski način poslovil od Miškove življenske šole.

Družba pa je čakala in ko je spoznala, da jo je Pavle prevaril, je krepko zabavljala na račun take neotesanosti. Ko je bilo pa treba poravnati prave, pristne račune, so se pa previdno izgubile iz gostilniških prostorov, najprvo gospice, za njimi pa še gospod Miško, ki je klel, da ga je rojak Pavle spravil v tako sramoto.

Naslednji dan je časopisje poročalo v drobnem tisku o neki Mici Kovačevi, ki je obiskala Rožnik in ... Ali so gospice Poldi in Beti in Leni tudi Mico Kovačevo obdolžile neotesanosti? Kdo bi nam vedel to povedati?

(Dalje.)

O lahki atletiki

V poletnih mesecih gojimo zlasti lahko atletiko, ki jo moremo smatrati za najnaravnejšo panogo športa. Lahko atletika obsega tri skupine: teke, mete in skoke. Če pregledamo ostalo panogo športa, je takoj jasno razumljivo, da jim je ta ali ona skupina l. atletike bistven del. Saj skoro ni športne igre, pri kateri ne bi prišel od veljave tek, skok ali met. Seveda se je v zadnjih desetletjih pojem l. atletike omejil na poseben način gojenja bodisi teka, meta ali skoka. Tako velja danes za lahkoatleta samo oni tekač, ki trenira več ali manj z namenom, da doseže pozneje uspehe pri tekmah, ki se vrše na umetno prirejenih tekališčih. Da bi pa kdo rekel pastirju, ki v planinah preteče za živino marsikak kilometer in ki tudi iz notranjega veselja teka in skače sem in tja in meče skale v prepad, da je lahkoatlet, tega ni slišati. Zakaj to?

Pojem lahke atletike in način nje-nega gojenja se je prinesel k nam od drugod; danes se smatra pri nas za lahkoatleta le tisti, ki goji na ta način omenjeni sport. Ker se je lahka atletika v tej obliki, kot je prišla k nam, razvila drugod, predvsem v gostonaseljenih krajih in velikih mestih, kjer so za telesno razgibanje na razpolago le umetni športni prostori, ki zahtevajo velike vsote za vzdrževanje, je jasno, da se pri nas v tem omenjenem pojmu ne bo mogla udomaćiti. Zato je prav, če ta pojem razširimo in smatramo za lahkoatleta vsakogar, ki za svoje telesno razvedrilo teče, skače in meče.

Zakaj pa pravimo ravno lahka atletika (grška beseda athlos — tekma, tekmovalna igra)? Vsakdo si takoj misli nasprotje, težko atletiko. Za lahkoatleta sta važni predvsem hitrost in spretnost, dočim igra pri težkoatletu telesna teža veliko vlogo. Rokoborec n. pr., ki tehta 60 kg, nikdar ne more premagati nasprotnika, ki je težak 110 kg. Zato so težkoatleti razdeljeni v skupine po teži.

Pri lahki atletiki pa igra telesna teža pogosto nasprotno vlogo. Mnogo lažje je skočiti v višino onemu, ki

nima v svojem telesu nepotrebnega balasta (vođe, masti). Namesto množine mišičevja pride od veljave njegova kakovost. Poleg tega mora lahkoatlet znati uporabiti vse mišice celega telesa in sicer v popolni harmoniji in včasih v enem samem trenutku (n. pr. skok v višino). Vsakomur je lahko takoj jasno, da je lahkoatletika za telo mnogo finejša šola kot pa težka. Da je mogoče harmonično delovanje mišic v pravem času, mora biti razvit telesni čut do popolnosti. Zato ni čudno, da so ravno lahko atleti začeli uporabljati pripravljeno gimnastiko, ki s tem odpravi telesne nedostatke, ki so jih ovirali pri lahkoatletskih vajah. Z gimnastiko pridobi oziroma poveča človek svoj telesni čut in obenem odpravlja napake telesa (n. pri napačno držanje, vezanost v sklepih, preslabo mišičevje ...) Pa tudi pri raznih igrah, kjer se teče, meče in skače, pridobi človek na telesni spretnosti (zlasti igre z žogo). Gimnastični gibi, skoki in meti se med igro nešteto krat ponavljajo, ne da bi se človek tega zavedal. Zato naj vsak vedno izrabi priliko, kadar mu je dana, in naj se telesno razgiba pri igri. Zakaj imajo n. pr. Nemci toliko hitrih tekačev? Pri njih je lahka atletika v obliki iger silno razvita. Ze ime, ki ga uporabljajo za l. atletiko (Volks-tümliche Übungen) nam pove, da je ta panoga sporta bila že razširjena med narodom, še predno so poznali umetno prirejena tekališča in druge športne prostore. Posebno je med njimi razširjena igra, pri kateri udarjajo s palico in mečejo za pest debelo trdo žogo iz usnja (Schlagball). Igra se vrši na prostoru, velikem kot nogometno igrišče. Poleg sigurnega udarjanja žoge mora imeti igralec veliko hitrost v nogah, da ubeži svojim nasprotnikom. Zato ni čuda, da se je pojavilo med Nemci toliko hitrih tekačev, ko so začeli uvajati lahkoatletsko tekmovalno.

Pri nas so podobne igre razširjene samo med nedoraslo mladino. Kaj je temu krivo, da odrasla mladina med ljudstvom ne goji takih iger, je težko ugotoviti. Gotovo je delen vzrok v

tem, ker pri nas ni na razpolago ravne-
nega nerodovitnega sveta, kot je to
slučaj v Nemčiji. Tudi je precej re-
snice v tem, da je delo za kmete v
naših krajih mnogo težje kot tam in
mu zato ob nedeljskem počitku ne
pride na misel, da bi se telesno raz-

gibal pri igri. Nasprotno pa pogosti
fantovski pretepi kažejo, da je v fan-
tih mnogo telesne sile, ki ji ne znajo
na pravi način dati duška. Fante na
deželi, ki so navdušeni za šport, čaka
v tem oziru še mnogo težkega, a
hvalevrednega dela. (Dalje prih.)

RAZGLEDI IN DOPISI

Večer pri nemških katoliških ro-
kodelcih. Kadar pridejo težki časi,
mora biti tudi naša borbenost silnej-
ša. — Nekako tako je izzvenel ve-
čer, katerega sem preživel v družbi
stanovskih tovarišev v Leipzigu. Že
preje sem se seznanil z idejno usmer-
jenostjo društva katoliških rokodel-
cev, od ustanovitelja Kolpinga pa vse
do današnjih dni. Vodilna sila je
misel skupnosti: z dvigom posamez-
nika k skupnemu blagostanju. V
skupnih domovih dobivajo člani brez
stalnega doma hrano in stanovanje.
Potujoči člani imajo brezplačno zato-
čišče. Duhovno se vzgaja članstvo
na fantovskih sestankih. Na tak
sestaneke pridejo potujoči in domače
članstvo. Potujoči se čutijo popol-
noma domače med krajevnim član-
stvom. Po nagovoru vodje zapoje.
Pesem ni formalnost, je odraz njihove
duševnosti, hrepenenj. Lepe so pe-
smi o društvenem patronu sv. Jo-
žefu. V današnjem kritičnem času,
v borbi za katoliški svetovni nazor,
razlagajo voditelji življenje po Kri-
stusovih naukih. Zelo važen predmet
razgovorov je brezposelnost, kako ji
odpomoči, kako preskrbeti dela in
kruha. — Doma sem še dolgo raz-
mišljal o sili te močne organizacije.
Kar veže člane, je neizprosna in do-
sledna borba za Kristusa in skrb za
vsakdanji kruh. Po fanatični borbi
za uresničenje svojih idealov nam
morejo biti samo v vzpodbudo.

K katoliškemu jubileju v Ljubljani.
V junjski številki je natisnjen raz-
glas škofijskega odbora Katoliške
akcije za julijske svečanosti. Obšir-
nejši razpored je bil že objavljen v
katoliškem časopisju. Tu opozarjamo
še na vabilo Pevske zveze, da se ja-
vite vsi pevci, da bo skupno petje
ob priliki svečanosti čim veličastnej-
še. Podrobnejša pojasnila daje Pev-
ska zveza, za romanja ob jubileju pa
Romarski odsek Katoliške akcije.

V katoliških organizacijah je naša
rešitev. Kot »star fant«, ki že celo
desetletje delujem v katoliških orga-
nizacijah, sem z največjim veseljem
prečital majniške misli o katoliški
akciji. Organizirano življenje in delo
še ni bilo nikoli večjega pomena, kot
je ravno v naših dneh. Vse je trdno
organizirano od kapitalističnih tru-
stov do delavskih strokovnih organi-
zacij. Kako naj katoliki stojimo pre-
križanih rok, ko pa vidimo, kako je
svobodomiselní svet trdno organizi-
ran. Zgledi iz tujih držav naj bi nam
bili samo v vzpodbudo, pa tudi v
svarilen zgled, kako se maščuje vsa-
ka nedelavnost. Kaj nam bodo po-
magale najveličastnejše cerkve, če
bodo pa ostale prazne, kadar nam bo
ugrabil mladino protikrščanski tisk
in versko indiferentne ali sovražne
organizacije. Mladim je treba dru-
žbe, prijateljev, svetovalcev. Teh bo
našla v mladinskih organizacijah ka-
toliške akcije. Važnost je toliko, da
se ne smemo strašiti nobenih žrtev
ne dela! Ob strnjenih vrstah kato-
liških fantov bomo ostali Slovenci
Marijin narod.

Mladi + gróbovi

Iz Horjula:

»Odprta noč in dan so groba vrata.«
Ni še dolgo tega, kar smo izgubili
dva tovariša, sedaj je odšel v več-
nost še tretji. Pokojni Janko je bil
mlad fant, vojak! Smrt ga je dohi-
tela doli v Mostarju. Kopal je pesek,
pa ga je zasulo in predno je prišla
pomoč, je bilo že prepozno. — V
življenju je bil pa naš fant. Miren
in tih je bil, takega smo imeli vsi
radi. Zato ga bomo ohranili v naj-
lepšem spominu.

Naj mu bo lahka mostarska zem-
ljica!
J. S.

UREDNIKOVA BESEDA

gg. bogoslovcem (Ljubljana): Članek za junijsko številko je moral izostati, ker je obravnaval malo preveč na široko osnovno misel. Radi pomanjkanja prostora ga je nadomestil drugi, krajši. Na tem mestu le toliko, v posebnem pismu več.

J. S. (Horjul): Spis je prišel šele sedaj na vrsto, radi zakasnitve. Pozabili ste na priimek † Janka, radi tega je moralo uredništvo spis skrajšati.

Prof. B. M. (Moravče): Govor je prišel prepozno, da bi ga mogli priobčiti v junijski številki »Kresa«. Ker je zelo dolg in ga vsebinsko ni mogoče krajšati, bo sploh težko priobčiti ga v našem fantovskem listu. Več v posebnem pismu.

J. J. (Celje): Vašega pisma je bilo uredništvo zelo veselo, ker bi fante zelo zanimalo, kako žive v tem času nemški katoliški delavci. Žal, da ste bili premalo konkretni in preveč pridigarški, da ni mogel spis iziti, kot ste si ga zamislili. Če imate še kaj spominov iz »potne torbe«, pošljite jih še, samo v bolj zgoščeni obliki.

F. J. (Kokrica): Spis je prišel v list, ker ste napisali v lepi obliki. Vendar gre vsebinsko predač nazaj. Niste mogli napisati kaj časovno bližjega?

Naročnikom in bralcem »Kresa«: Prihodnji »Kres« bo izšel v dvojni številki, če bo mogoče koncem julija. Pozneje bo izhajal list začetkom vsakega meseca, ker tako želi veliko naročnikov in prijateljev našega lista. Uredništvo prosi vse sotrudnike in dopisnike, da pošiljajo pravočasno rokopise, da ne bo neljubih zakasnitev ali zamer.

NOVA ZALOŽBA

r. z. z o. z.

LJUBLJANA, Kongresni trg 19.

Ima v zalogi vse knjige domačih in tujih založb.

Ima v vsaki izberi in množini vse

PISARNIŠKE POTREBŠČINE

kakor tudi poslovne knjige za društva in vse predmete, ki spadajo k pisarniški stroki.

Predvsem ima izbrano zalogo lastnih knjig leposlovnih in poljudno znanstvenih, zlasti pa izdajo **CANKARJEVE** in **FINŽGARJEVE** zbrane spise.

LJUDSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

obrestuje hranilne vloge
po najugodnejši obrestni
meri ter brez vsakega od-
bitka. Tudi rentni davek
plačuje posojilnica sama.

**Hranilne vloge znašajo nad
180 milijonov dinarjev!**

**Domača slovenska zavarovalnica je
VZAJEMNA ZAVAROVALNICA
v Ljubljani
v lastni palači ob Miklošičevi in Masarykovi
cesti**

SPREJEMA V ZAVAROVANJE:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove insteklo proti razpoki in prelomu.
3. Vse vrste jamstva, nezgod in kaska.
4. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.
5. V posebnem oddelku vodi posmrtninsko zavarovanje Karitas.
6. Posreduje vsa ostala zavarovanja.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA
Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI
v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in v vseh župnijah v Sloveniji.
Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

Naslov centrale:
LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 19
Telefon 25-21 in 25-22.